

אין בו שנינות כלל. מוצאו ממשפחה ומפפר שתיאורם נראה כהתגלמות-בפועל של ציבי-ליזציה אמיתית: ישרה עד-תום, חמה, מעו-דנת, מלאת חשיבות. בגיל צעיר מאד היה לבן-חסותו של הרוזן דה-מרפי, אחד המצו-ינים בבני-דורו, ובכך מתחילים קשריו עם שורה ארוכה של אנשי-מעלה. הוא מספר על אירופה שמלפני מלחמת-העולם הראשו-נה, על קונצרטים קאמריים בטרקליני-מלוכה בבריסל, מדריד, סנט-פטרסבורג, לונדון, וינה; על רעב בפאריז, על ידידות עם קרייז-לר, הגאון העליו והמעודן, עם איסייה, עמנואל מור, באואר, סאראסאטה, אלפאנו, שוייצר; והוא מספר איך שב לקאטאלוניה בהיותו בשיא הצלחתו הבינלאומית, כדי להתישב בה ולהקים בה, בכוחו ובכספו, תזמורת מעולה מבני המקום, ולהפוך את ברצלונה למרכז של מוסיקה ערה, מצוינת. השנים בהן חי ועבד באינטנסיביות מרובה בפרובינציה שלו, עד שנת 1936, נחשבו בעיניו המוצלחות והחשובות שבחייו. הרג-שתו במחיצת עצמו מלאה פשטות והרמוניה; הוא מחפב חברה, הוא נמרץ ובעל תודעה חברתית חזקה. כל מקום שהוא נמצא בו נעשה תוך זמן קצר מרכז של מוזיקה ורגשות חמים. לכאורה הסיפור ידוע מפדי שיוכל עוד להיות מעניין באמת—ואף-על-פי-כן, כאשר הוא נחשף מבעד לסיפוריו הקטנים של קאזאלס עצמו, יש בו משהו שאין לו תחליף.

הצחוק בספרות הישראלית

שני חלקים בספר הזה: האחד, מבוא קטן (13 עמ') על מקומם של מושג הצחוק ודומיו בתולדות העיון האסתטי; השני, שהוא גוף הדיון, תיאור מפורט של מקומות אחדים

* חביבה שוחט-מאירי: על הצחוק בספרות הישראלית / מבוא כללי ופרקי עיון ביצירות א.ב. יהושע, נתן זך, יהודה עמיחי; ספרי פרס לאה גולדברג לעידוד מחקר השירה העברית (תשל"ב) / ספריית פועלים, 1972; 160 עמ'.

ביצירות של שלושת הסופרים הנזכרים בכותרת, מקומות שלדעת המחברת ובעלי-המובאות שלה יכולים להיחשב פיקחיים, או שנונים, או מצחיקים וכל כיוצא באלה. מבחינתו של הקורא לוקה חיבור זה בכל מה שיכול להמאס על בר-דעת את הקריאה במחקרי ספרות ושירה. הוא סטנדרטי, מקר-טע על קביים של סגנון אקדמי-כביכול, גטול כל ענין, גטול אפילו רצון לעניין. אם לא גטען על חיבור זה שהוא מיותר לגמרי הרי זה משלש סיבות: ראשית, ספק אם ספר כלשהו יכול להיות מיותר לגמרי; שנית, הספר שלפנינו נכתב והוגש כדיסרטציה, ומכאן שאי-מי ודאי יצא ממנו נשפר; ושלישית, אפשר להפיק מידה של תועלת מן המבוא הכללי, שבו סקירה נקיה, זהירה ורגילה לגמרי על כיוונים אחדים בתולדות העיון האסתטי שנושאים הוא הצ-חוק. זו סקירה חלקית-להבהיל, כמובן מאליו, חסרת כל חן ויכולת אינטגרטיבית; מכל-מקום, יש בה כדי לסייע ביד הקורא המבקש לתכנן את חומר-הקריאה שלו בנושא זה. על עצם העיון ביצירות של יהושע, זך ועמיחי יש לומר, קודם-כל, דבר שאמירתו מתבקשת לגבי כל עיון ממין זה. הוא מוכרח להיות מצוין, בעל סגנון ותנופה, מקורי, סינתטי ולא אנאליטי (בדרך-כלל), כדי שיהיה בקריאתו עונג כלשהו; שאם לא כן, יש בו ריח של שיעור אכזרי בספרות יפה. על אחת כמה וכמה כאשר הנושא איננו עיון ספרותי סתם אלא "הצחוק בספ-רות הישראלית" (איזה שם!). והנה, למר-אית-עין אכן נעשמה כאן מלאכה שלמה, עטופה בכל הגיבונים האפשריים של ניתוח חשוב—"אינרציה", "אפיפורה", "אוניפי-קציה", "טנור" ו"והיקיל" (דווקא!), "מורפור-לוגיה" ועוד. מלאכה לא בלתי-מלומדת, אך רחוקה מהיות מלומדת באמת; ארץ-ישימון. ומעבר למראית-העין יש אדישות, בינוניות: עוד ספר, עוד דוקטוראט, עוד פרס. אין זה רע, אין זה טוב, אין זה אפילו מיותר לגמרי; רק משעמם. וכאמור, "פרס לאה גולדברג לעידוד מחקר השירה העברית".